12/09/2025

Τα παζάρια του Σεπτέμβρη

/ Παράδοση

- Ηλίας Λιαμής, Πρόεδρος Συνοδικής Υποεπιτροπής Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων και Μουσικών Συνόλων της Εκκλησίας της Ελλάδος, Καθηγητής Ελληνογαλλικής Σχολής “ΑΓΙΟΣ ΙΩΣΗΦ”

Τα πανηγύρια, θρησκευτικά και εμπορικά, κατέχουν πολύ σημαντική θέση στον παραδοσιακό πολιτισμό των νεότερων Ελλήνων. Τα εμπορικά παζάρια, εμποροπανηγύρεις ή απλώς πανηγύρια, έπαιξαν στο παρελθόν, και μέχρι πρόσφατα ακόμα, σπουδαίο ρόλο στην οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ζωή ευρύτερων περιοχών της ηπειρωτικής προπαντός Ελλάδας, όπου, κυρίως, αναπτύχθηκε και άκμασε ο πανάρχαιος αυτός θεσμός.

Ιδιαίτερα κατά την Τουρκοκρατία, τα εμπορικά πανηγύρια αποτελούσαν θεσμό σύνδεσης με τον αντίστοιχο θεσμό των Βυζαντινών χρόνων, συνεπώς έπαιρναν τον χαρακτήρα μιας πράξης ενίσχυσης ταυτότητας και εθνικής αυτοσυνειδησίας. Απόδειξη αυτού αποτελεί το γεγονός ότι οι δραστηριότητα αυτή, πέραν του

εμπορικού είχε και έντονο θρησκευτικό χαρακτήρα, καθώς πραγματοποιούνταν θρησκευτικές εκδηλώσεις που συγκέντρωναν σε κοινή λατρεία κατοίκους απομονωμένων μεταξύ τους περιοχών. Θρησκευτικές γιορτές, άλλωστε, έδιναν και το όνομα σε πανηγύρια, όπως ο «Αχίλλης», από τον άγιο Αχίλλειο, στου οποίου τη γιορτή, στα μέσα Ιουλίου, πραγματοποιείται μέχρι σήμερα το ετήσιο παζάρι των Γρεβενών. Επίσης, παράλληλα με τις εμπορικές συμφωνίες, πραγματοποιούνταν και συνοικέσια, κάτι που σήμαινε πως, ιδιαίτερα η κοπέλα, ήταν πιθανόν να ακολουθήσει τον άντρα της σε μια παντελώς άγνωστη περιοχή, αποκομμένη από το πατρικό της, εξ ου και ο υπολανθάνων θρηνητικός χαρακτήρας που έχουν τα γαμήλια έθιμα, παράλληλα βεβαίως με τη χαρά και τις ευχές. Σε κάθε περίπτωση, τα πάμπολλα πανηγύρια, από τη Λακωνία μέχρι τη Χαλκίδα και από τις Μοίρες της Κρήτης μέχρι την Ήπειρο και τη Δυτική Μακεδονία, ικανοποιούσαν ένα ευρύ φάσμα αναγκών.

Οι εμποροπανηγύρεις συνήθως γίνονταν μία φορά το χρόνο με σταθερή περιοδικότητα, δηλαδή σε γνωστές και καθιερωμένες από παλιά ημερομηνίες κάποιου μήνα, συνήθως του Καλοκαιριού ή του Φθινοπώρου. Δεν έλειπαν παλιότερα και οι εμποροπανηγύρεις που γίνονταν κατά τους χειμερινούς μήνες από Ιανουάριο μέχρι και Δεκέμβριο.

Στον κύκλο των πανηγυριών, ιδιαίτερη θέση κατέχει ο Σεπτέμβριος, ένας μήνας ήπιος, όπου έχει επίσης ολοκληρωθεί η συγκομιδή πολλών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Μεγάλες τέτοιες εμποροπανηγύρεις ήταν από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας εκείνο της Ελασσόνας -σημαντική μέχρι και σήμερα- της Συλλίμνου στο χωριό Γενιτζέ στη Βόρεια Θράκη και το ξακουστό πανηγύρι Ουζουντζιόβας κοντά στο Χάσκιοϊ της Φιλιππούπολης που άρχιζε στις 15 Σεπτεμβρίου και όπου μεταφέρονταν τα εμπορεύματα από τις πιο μακρινές περιοχές της οθωμανικής αυτοκρατορίας αλλά και την Ευρώπη, ιδιαίτερα μάλιστα μεγάλες ποσότητες γουναρικών.

Σήμερα που το εμπόριο, εγχώριο και διεθνές, έχει προσλάβει εκρηκτικές διαστάσεις, οι παραδοσιακές εμποροπανηγύρεις που διήνυσαν πορεία δύο και παραπάνω αιώνων, υποχωρούν, καταργούνται ή εξελίσσονται σε σύγχρονες εμπορικές εκθέσεις. Πράγματι, ο Σεπτέμβριος αποτελεί τον κατεξοχήν μήνα εκθέσεων αγροτικών αλλά κι άλλων προϊόντων με κυρίαρχη θέση να κατέχει η Διεθνής Έκθεση της Θεσσαλονίκης. Καθώς πλέον οι μετακινήσεις αλλά και η μεταφορά κάθε είδους προϊόντων είναι ευκολότερες, οι εμπορικές συμφωνίες του Σεπτεμβρίου σε κάθε τέτοιου είδους δραστηριότητα ρυθμίζουν την οικονομική ζωή ολόκληρου του χρόνου. Συγχρόνως όμως, οι εκθέσεις αυτές, ως μετάλλαξη των παλιών εμποροπανηγύρεων, αποτελούν εμπορικό ορόσημο, το οποίο καθορίζει

τον προσανατολισμό σε όλους σχεδόν τους τομείς της παραγωγικής δραστηριότητας, αλλά συχνά και καλλιτεχνικό, καθώς ολοένα και πληθαίνουν τα γλέντια και οι συναυλίες, έστω και αν όχι πάντα αξιοπρεπούς επιπέδου.

Πηγή: pemptousia.gr